

Підсумовуючи, слід відзначити, що дані криміналістичної характеристики можуть лише вказувати на ймовірність шуканих ознак у конкретному прояві хуліганства. Тобто, проаналізувавши особливості конкретного хуліганства та зіставивши встановлені дані про нього з даними криміналістичної характеристики, можна висунути відповідні слідчі версії. Саме тому питання криміналістичної характеристики хуліганства є актуальним і потребує подальшої розробки.

Список використаних джерел:

1. Уголовный кодекс Дании / Науч. ред. и предисл. С. С. Беляева ; пер. с даток. и англ. С. С. Беляева, А. Н. Рычевой. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 230 с.
2. Салтевский М. В. О структуре криминалистической характеристики хулиганства и типичных следственных ситуациях / М. В. Салтевский // Криминалистика и судебная экспертиза. – 1982. – Вып. 25. С. 13-21.
3. Захаревский В. И. Характеристика и методы разрешения следственных ситуаций по делам о хулиганстве : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Уголовный процесс и криминалистика ; судебная экспертиза» / В. И. Захаревский. – М., 1990. – 27 с.

Плетенець В.М.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ
ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ НЕПОВНОЛІТНІМИ**

Сучасний стан злочинності та її кількісні показники у сотнях проваджень у переважної більшості слідчих ОВС України потребують сучасного підходу до вирішення проблем організації розслідування. Необхідність взаємодії слідчого з іншими підрозділами органів внутрішніх справ обумовлюється тим, що у процесі застосування тільки негласних дій неможливо вирішити задачі, що стоять перед кримінальним судопровадженням. У процесі документування оперативні працівники збирають та зберігають інформацію з метою використання її для попередження та розкриття злочинів, а також розшуку злочинців, що переховуються. Ефективність використання інформації, отриманої оперативним шляхом, значною мірою залежить від організації взаємодії слідчого й оперативного працівника [1, с. 64].

Так, А.К. Звірбуль під взаємодією розуміє засновану на законі узгоджену діяльність слідчих та оперативних працівників, спрямовану на

розкриття конкретного злочину та здійснювану шляхом найбільш доцільного поєднання методів та засобів, що застосовуються при проведенні слідчих дій, з одного боку, та оперативно-розшукових засобів – з іншого. Така взаємодія, продовжує автор, здійснюється на підставі кримінально-процесуального закону і тільки за справами, що знаходяться у провадженні слідчого [2, с. 70].

Окрім визначення, дана криміналістична категорія науковцями наділяється певним значенням. З приводу цього Г.А. Хань наголошує, що ефективно розкриття, розслідування і профілактика злочинів значною мірою залежить від успішної взаємодії слідчого з органами дізнання, спеціалістами, громадськістю [3, с. 132].

Заслужують на увагу й думки вчених щодо того, у чому ж проявляється взаємодія. Взаємодія, на думку вчених, полягає у: необхідності більш тісних контактів між слідчими та оперативними працівниками [4, с. 53], спільному обговоренні здійснюваних заходів та глибокому аналізу отриманих результатів [5, с. 8]; безпосередньому спілкуванні [6, с. 10].

Проаналізувавши наведені думки вчених, можемо дійти висновку про певну схожість висловлених ними позицій щодо здійснення організації, у першу чергу шляхом безпосереднього спілкування та налагодження ділових контактів. Це можливо насамперед у рамках діяльності слідчо-оперативних груп. Їх створення, на думку Ю.В. Кореневського та М.Є. Токаревої, є найбільш результативною формою взаємодії, що забезпечує постійний обмін інформацією між учасниками у процесі спільної розробки версій та їх перевірки не тільки слідчим, але й оперативним шляхом, спільний аналіз зібраних у справі доказів, які дозволяють виявити прогалини (пробіли) у дослідженні обставин, що підлягають доказуванню, намітити шляхи їх усунення та ін. [7, с. 29].

Окрім того, групи можуть створюватись і для розслідування кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми. Слід з'ясувати, наскільки практичними працівниками за кримінальними правопорушеннями досліджуваної категорії використовуються можливості вказаної форми взаємодії, а саме діяльності слідчо-оперативних груп.

Значна кількість працівників визначає відсутність такої важливої форми взаємодії, як формування слідчо-оперативної групи. У свою чергу, це призводить до труднощів, з котрими самотужки доводиться боротися слідчому. За відсутності методичних рекомендацій щодо розслідування певних категорій кримінальних правопорушень та досвіду слідчого він опиняється у складній (несприятливій) ситуації вже починаючи з початкового етапу. Тобто у разі формування слідчо-оперативної групи, куди окрім слідчого включаються ще й інші співробітники, дана проблема стоятиме не так гостро. По-перше, шляхом обговорення ситуації, що склалась, можна сформулювати припущення про напрямки подальших дій кожного працівника окремо. Цим одразу забезпечується опрацювання більшого масиву питань за той самий проміжок часу, що сприятиме

отриманню відповідної кількості інформації, у першу чергу виявлення слідів. Це особливо актуально в період інформаційної невизначеності, коли на початку розслідування важлива кожна хвилинка. Відповідно, інформація, що отримується за провадженням, може докорінно змінити напрямок розслідування.

По-друге, розглядувана група співробітників шляхом обговорення (аналізу) існуючого положення у провадженні може намітити шляхи вирішення проблем чи розв'язання задачі, спрямованої на встановлення істини. Не виключена наявність у працівників досвіду з розслідування цих кримінальних правопорушень. У будь-якому разі висувається більша кількість ідей (припущень) про певні факти, явища, обставини, що цікавлять слідство. Тобто в такому випадку колективна діяльність за змістом та значенням переважає одноособову діяльність слідчого. Навіть за наявності досвіду у слідчого з розслідування кримінальних правопорушень вчинених неповнолітніми, незважаючи на загальну схожість, не виключене формування даної групи, оскільки кожне провадження – індивідуальне, що вимагатиме здійснення особливих дій.

По-третє, можна з упевненістю сказати, що рівень свідомості та відношення кожного працівника до розглядуваного кримінального правопорушення, у випадку включення його до складу слідчо-оперативної групи, підвищується порівняно, наприклад, з виконанням працівниками доручень слідчого за відповідним провадженням.

Усі ці, та, не виключено, й інші складові визначають перевагу у створенні для розслідування кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми, слідчо-оперативних груп. Перевагою такої організаційної форми є чітко налагоджена взаємодія між учасниками груп, у складі якої в основному є досвідчені слідчі, співробітники кримінальної міліції, експерти й інші фахівці. Навіть за наявності сформованої слідчо-оперативної групи не виключені можливі проблеми або труднощі при розслідуванні кримінальних правопорушень. Однак, ми впевнені, що їх рівень значно нижчий, ніж у провадженнях, за якими ці групи не створюються. У рамках діяльності слідчо-оперативної групи може здійснюватись ряд заходів, котрі фактично визначають певну специфіку, один з боків притаманної їй діяльності.

Список використаних джерел:

1. Лукьянчиков Е. Д. Тактические приемы реализации информации, полученной в результате осуществления оперативно-розыскных мероприятий / Лукьянчиков Е. Д. // Актуальные вопросы получения, оценки и использования информации в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел : межвуз. сб. науч. трудов. – К. : НИИРИО КВШ МВД СССР им. Ф.Э. Дзержинского, 1986. – 196 с.
2. Звирбуль А. К. Взаимодействие следователя, оперативно-розыскных органов в процессе раскрытия преступлений. Методология криминалистики : учеб. пособие по курсу «Основы криминалистики» / Звирбуль А. К. – М., 1982. – 88 с.
3. Хань Г. А. Проблемы планирования та організації розслідування злочинів в ОВС / Хань Г. А. // Використання сучасних досягнень криміналістики у боротьбі зі злочинністю :

матер. III-ої міжвуз. наук.-практ. конференції студентів, курсантів і слухачів (Донецьк, 28 березня 2003 р.). – Донецьк, 2003. – 314 с.

4. Седов И. П. Некоторые правовые и организационные вопросы взаимодействия следователей и органов дознания как элемент следственной тактики / Седов И. П. // Проблемы советского государства и права. – 1975. – № 9–10. – 196 с.

5. Федоров Ю. Д. Использование результатов осмотра места происшествия для принятия оперативно-розыскных мер / Федоров Ю. Д. – Ташкент, 1972. – 26 с.

6. Степичев С. С. Расследование разбоев : метод. пособие / Степичев С. С. – М., 1955. – 144 с.

7. Корневский Ю. В. Использование результатов оперативно-розыскной деятельности в доказывании по уголовным делам : метод. пособие / Корневский Ю. В., Токарева М. Е. – М. : ООО Изд-во «Юрлитинформ», 2000 – 152 с.

Самсонова В.В.,
ад'юнкт кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ОКРЕМІ ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НА ДОСУДОВОМУ СЛІДСТВІ

Проблемам допиту приділялась значна увага з боку вчених-криміналістів, оскільки ця слідча (розшукова) дія є найбільш розповсюдженою серед інших та найважливішою за змістом отриманої інформації. Проведення допиту займає 25 % усього робочого часу слідчого та 80 % часу, що витрачається слідчим для проведення слідчих дій [1, с. 3]. Повнота та достовірність отриманої при допиті інформації залежить від багатьох чинників. Насамперед, від особистості слідчого, його досвіду, знань, інтуїції, загальної та професійної майстерності. Сучасні умови протидії злочинності вимагають від слідчого все більшої майстерності. Особливо при розслідуванні злочинів, що вчинюються у таких сферах людської діяльності, як злочини проти власності, промислове виробництво, підприємництво, банківська діяльність, транспортні перевезення, тощо.

Дуже важлива робота слідчого на підготовчій стадії. На цьому етапі йде вивчення спеціальних питань, що можуть виникнути в ході допиту, визначення кола обставин, що підлягають з'ясуванню; вивчення особистості допитуваного; визначення місця, обстановки, часу і способу виклику на допит; визначення кола учасників допиту; підготовка необхідних матеріалів і вибір технічних засобів фіксації; складання плану допиту. Зупинимось формулюванні слідчим питань допитуваному. Наприклад, у справі про крадіжку з приміщення гаражу був перекушений навісний замок. Підозрюваний дав показання, що перекусив дротяні закрутки кусачками. Слідчий при постановці питань не зосередив увагу на їх конструкції. У